

Asia

Ilmastonmuutosta koskevaan Yhdistyneiden Kansakuntien puitesopimukseen liittyvä Pariisin sopimus; komission ehdotus päätökseksi Pariisin sopimuksen allekirjoittamisesta Euroopan unionin puolesta

Kokous

U/E/UTP-tunnus

U 8/2016 vp

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Komissio antoi 2.3.2016 ehdotuksen neuvoston päätökseksi Pariisin sopimuksen allekirjoittamisesta Euroopan unionin puolesta.

Pariisin sopimus on avoinna allekirjoitettavaksi ilmastopimuksen osapuolille Yhdistyneiden Kansakuntien päämajassa New Yorkissa 22.4.2016—21.4.2017. YK:n pääsihteeri järjestää sopimuksen allekirjoitusseremonian 22 päivänä huhtikuuta 2016. Tämän jälkeen ilmastopimuksen osapuolet voivat sitoutua Pariisin sopimukseen omien kansallisten menettelyiden mukaisesti joko ratifioimalla, hyväksymällä tai liittymällä.

Suomen kanta

Suomi pitää Pariisin sopimusta erittäin merkittävänä saavutuksena. Alustavan arvion mukaan EU:n keskeiset neuvottelutavoitteet toteutuivat Pariisin kokouksessa.

Suomi kannattaa sitä, että EU allekirjoittaa Pariisin sopimuksen YK:n pääsihteerin 22 päivänä huhtikuuta 2016 järjestämässä allekirjoitusseremoniassa. Suomi katsoo, että SEUT 192 artiklan 1 kohta yhdessä SEUT 218 artiklan 5 kohdan kanssa on asianmukainen oikeusperusta päätökselle.

Suomen arvion mukaan sopimus on sekasopimus, joka sisältää sekä unionin että jäsenvaltioiden toimivaltaan kuuluvia määräyksiä.

Pääasiallinen sisältö

Päätösehdotuksen mukaan Euroopan unioni allekirjoittaa Pariisin sopimuksen. Päätösehdotuksen mukaan neuvoston puheenjohtaja valtuutetaan määräämään henkilö tai henkilöt, joilla on valtuus allekirjoittaa Pariisin sopimus Euroopan unionin puolesta.

Pariisin sopimus on valtiosopimusoikeutta koskevan Wienin yleissopimuksen mukainen valtiosopimus. Sopimusteksti sisältää johdannon ja 29 artiklaa. Sopimuksen tavoite on sen 2 artiklan mukaan vahvistaa maailmanlaajuisia ilmastotoimia muun muassa seuraavasti:

- pitämällä maailmanlaajuinen keskilämpötilan nousu selvästi alle 2 °C:ssa suhteessa esiteolliseen aikaan ja pyrkien toimiin, joilla lämpeneminen saataisiin rajattua 1,5 °C:een suhteessa esiteolliseen aikaan;
- parantamalla kykyä sopeutua ilmastonmuutoksen haittavaikutuksiin ja kykyä joustavasti mukautua muuttuvaan ilmastoon sekä edistämällä kehitystä kohti alhaisia kasvihuonekaasujen päästöjä tavalla, joka ei uhkaa ruokaturvaa; sekä
- sovittamalla rahoitusvirrat vähäpäästöiseen kehityskulkuun ja kehitykseen, jossa mukaudutaan joustavasti muuttuvaan ilmastoon.

Tavoitteen saavuttamiseksi kaikilta osapuolilta odotetaan sopimuksen 3 artiklan mukaan lisääntyviä toimia päästöjen vähentämiseksi (4 artikla), ilmastonmuutokseen sopeutumiseksi (7 artikla), ilmastorahoituksen lisäämiseksi (9 artikla), teknologian kehittämiseksi ja siirtämiseksi (10 artikla), toimintavalmiuksien vahvistamiseksi (11 artikla) ja läpinäkyvyyden lisäämiseksi (13 artikla).

Osana Pariisin sopimuksen neuvotteluita ilmastopimuksen osapuolet toimittivat vuoden 2015 aikana ns. aiottuja kansallisesti määriteltyjä panoksia (INDC, intended nationally determined contribution), jotka sisältävät päästövähennys- ja/tai sopeutumistavoitteita. Toimitettujen panosten kattavuus on hyvin korkea, sillä niiden osuus maailmanlaajuisista kasvihuonekaasujen kokonaispäästöistä on yli 95 prosenttia.

Euroopan unionin neuvosto saavutti 6 päivänä maalikuuta 2015 yhteisymmärryksen EU:n ja sen jäsenvaltioiden yhteisestä INDC:stä, joka perustuu Eurooppa-neuvoston 2014 lokakuussa tekemälle päätökselle vähentää kasvihuonekaasupäästöjä EU:n sisäisesti vähintään 40 prosenttia vuoden 1990 tasosta vuoteen 2030 mennessä. Toimitettu INDC ei ennakoisi Pariisin sopimuksen nojalla tehtävän EU:n kansallisen panoksen (nk. NDC, nationally determined contribution) lopullista tasoa eikä sitä, miten siihen päästäisiin.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

Komission päätösehdotuksessa oikeusperustamääräyksenä on SEUT 192 artiklan 1 kohta (ympäristö) ja SEUT 218 artiklan 5 kohta (kansainväliset sopimukset). SEUT 218 artiklan 8 kohdan mukaan neuvosto tekee ratkaisunsa määräenemmistöllä.

Päätös sopimuksen tekemisestä tehdään myöhemmin erikseen SEUT 218 artiklan 6 kohdan mukaisesti.

Käsittely Euroopan parlamentissa

Euroopan parlamentille tiedotetaan SEUT 218 artiklan 10 kohdan mukaisesti.

Kansallinen valmistelu

Ilmastoneuvotteluryhmän (YM, UM, TEM, VM, MMM, LVM, VNEUS) kirjallisilla kommentaareilla 3.-7.3.2016.

EU(23) Ympäristöjaosto (kirjallinen menettely) 9.3.-10.3.2016.

EU-ministerivaliokunta 15.3.2016

Eduskuntakäsittely

Eduskunnalle annettiin 3.3.2016 U-kirjelmä Pariisin sopimuksesta (U 8/2016 vp).

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

Pariisin sopimus sisältää määräyksiä, jotka kuuluvat Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991) 18 §:n mukaan maakunnan lainsäädäntövaltaan. Tällaisia määräyksiä ovat esimerkiksi Ahvenanmaan itsehallintolain 18 §:n 10 kohdassa tarkoitetut ympäristönsuojelua koskevat määräykset. Maakunnan hallitusta on tiedotettu sopimuksen valmistelusta.

Taloudelliset vaikutukset

Pariisin sopimuksen taloudelliset vaikutukset syntyvät pitkällä aikavälillä. Ne liittyvät päästöjen vähentämiseen, ilmastomuutokseen sopeutumiseen ja ilmastorahoitukseen eli köyhempien maiden tukemiseen niiden ilmastotoimissa. Sopimuksen avulla ilmastomuutoksen aiheuttamat taloudelliset vaikutukset samalla pienenevät.

Pariisin sopimus ei velvoita osapuolia tiettyihin nimenomaisiin päästötavoitteisiin, vaan osapuolet sitoutuvat sopimuksessa vain valmistelemaan, tiedottamaan ja ylläpitämään kansallisia päästötavoitteita. Ensimmäinen tavoite tulee informoida ilmastopoliittisten sihteeristölle 2020 mennessä. EU ja Suomi päättävät omasta päästötavoitteestaan EU:n normaalissa päätöksentekoprosessissa Eurooppa-neuvoston lokakuussa päättämän EU:n 2030 energia- ja ilmasto-kehikokirjan pohjalta. Komissio tekee tähän liittyvät esitykset seuraavien 12 kk aikana ja ne käsitellään Suomessa normaalin menettelyn mukaisesti. Tämän lisäksi osapuolet sitoutuvat ns. progressioperiaatteeseen, jonka mukaan päästötavoitteet voivat jatkossa vain tiukentua ja/tai laajentua.

Pariisin sopimuksessa osapuolet sitoutuvat myös pitkän aikavälin tavoitteisiin, joihin liittyvää työtä Suomessa on jo tehty paljon. Ilmastolaki sisältää vähintään 80 % päästövähennystavoitteen vuoteen 2050 mennessä. Lisäksi Suomi on valmistellut mm. parlamentaarisen energia- ja ilmastotiekartan ja kansallisen sopeutumisstrategian 2014. Rahoituksen osaltakin rahoitusvirtojen konsistenssia ilmastotavoitteiden kannalta on tarkasteltu sekä kotimaassa että kehitysyhteistyössä.

Pariisin sopimuksen ilmastorahoitusta koskevilla määräyksillä on taloudellisia vaikutuksia, sillä sopimus velvoittaa teollisuusmaita jatkamaan kehitysmaiden tukemista ja kertomaan tähän liittyviä tietoja. Sopimus ei kuitenkaan sisällä suoria viittauksia tiettyihin rahoitustasoihin. Pariisin osapuolikokouksen päätöksessä (1/CP.21) sovittiin, että kehitysmaiden ilmastotoimiin kohdistuva teollisuusmaiden yhteinen USD 100 miljardin vuositason mobilisointitavoite ulotetaan vuoteen 2025, mihin mennessä sovitaan suuremmasta ja mahdollisesti laajemman rahoittajajoukon kattavasta ilmastorahoitustavoitteesta.

Pariisin sopimuksen allekirjoittaminen ei vielä merkitse lopullista sitoutumista sopimukseen. Sopimuksen 20 artiklan mukaan lopullinen sitoutuminen tapahtuu allekirjoituksen jälkeen ratifioimalla tai hyväksymällä sopimus. Pariisin sopimuksen taloudellisia ja muita vaikutuksia tullaan analysoimaan myöhemmin tarkemmin selvitetessä Pariisin sopimuksen ratifiointia tai hyväksymistä sekä EU:n että Suomen puolesta.

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

Ympäristöministeriö on lähettänyt Suomen kansallista allekirjoitusta koskevan asian lausuntokierrokselle. Allekirjoitusvaltuudet pyritään hankkimaan niin, että myös Suomi voisi allekirjoittaa Pariisin sopimuksen 22 päivänä huhtikuuta 2016.

Asiakirjat

6742/16; COM(2016) 62 final

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Neuvotteleva virkamies Tuomas Kuokkanen, ympäristöministeriö, 0295 250 356,
Tuomas.Kuokkanen@ymparisto.fi

Ympäristöneuvos Harri Laurikka, ympäristöministeriö, 0295 250 156,
Harri.Laurikka@ymparisto.fi

EUTORI-tunnus

EU/2016/0702

Liitteet**Viite**

Asiasanat
Hoitaa

Tiedoksi
